

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Pred cesarja!

Vse avstrijsko učiteljstvo je podobno nesrečniku, ki ga je nezgoda udarila z vsemi nadlogami. Sovražnikov ima na vseh koncih in krajih. Tisti, ki imajo njegovo usodo v rokah, mu dele same dolžnosti in odgovornosti, pravic mu ne dajo nič, ne dajo mu kruha! Najbolj pekoča zavest je ta, da ne nosi pošteno delo poštenega zaslužka. Plače avstrijskega učiteljstva so take, da ni ob njih mogoče dostojno in človeško eksistirati niti posamezniku, kaj šele rodovini! V Avstriji — v kulturni državi — je današnji dan na tisoče učiteljskih rodovinj, ki trpe pomajkanje v pravem pomenu te besede! To je gola, strašna resnica!

V tem pogledu ni med avstrijskim učiteljstvom nobene izjeme. Ne zedinja nas samo naša strogo kulturna naloga, ki se je zavedamo vedno in povsod, ampak edini smo tudi v tem, da smo med vsemi stanovji prvi stan, ki mu krušni očetje odrekajo pogoje za existenco, vredno kulturnega človeka!

Usoda avstrijskega učiteljstva je v rokah deželnih zborov. To je po naši sodbi v avstrijskem ljudskem šolstvu naglavni greh, ako pri tem ne jemljemo v poštev nič drugega nego samo materialno stran učiteljskega stanu. Kaj nam pomaga § 55. državnega šolskega zakona v tej razteznosti in v tem besedilu, čeprav smo prepričani, da so imeli tisti, ki so ga predlagali in sprejeli, pred očmi njega pravo bistvo, da ni namreč treba ob tem paragrafu nobenega uganjanja, ampak da ga je treba umevati samo tako, kakor to zahteva naš življenjski interes!

Skupni boj vsega avstrijskega učiteljstva za pravično regulacijo službenih prejemkov traja že dve desetletji. Koliko je bilo že shodov, koliko prošenj, koliko resolucij in koliko deputacij! Kulturnega delavca mora biti že naposled sram, da mora kot gohavec prosjačiti za milost in usmiljenje!

Vse naše skupno prizadevanje ni doslej rodilo nobenega pozitivnega uspeha niti v deželnih zborih niti v dunajskem parlamentu! Da, »zastopniki ljudstva« so v državnem zboru našli novo sredstvo, da nas in naše rodovine more z gladom — našli so takozvano avtonomijo deželnih zborov, ki nikakor ne prenese denarnih prispevkov od države, da bi jim bilo mogoče regulirati učiteljske plače!

Seveda nam, ki poznamo svoje »prijetelje«, ni treba dokazovati, da je to skrievanje za avtonomijo samo sredstvo, ki je prišlo v zadnjem trenutku, ko bi se lahko usoda odločila v našo korist, vsem tistim kot ugodna krinka, da so z njo prikrili svoje sovraštvo nasproti našemu stanu in z njo izkušali utajiti nezvestobo dane besede!

Sila je prikopala do viška — ob sedanjih sredstvih je naša existenca nemogoča! To je vse, kar se da povedati z ozirom na materialni položaj avstrijskega učiteljstva.

Vsa sredstva niso doslej nič pomagala — treba je seči po zadnji pomoči, da se reši ves stan: **Pred cesarja je treba!**

Potrkati moramo na visoka vrata cesarskega dvora; morda nam jih odpro. Vsa ljubezen avstrijskih narodov, ki se plameneče dviga ob zlatem prestolu — ona je vžgana od našega patriotizma, mi smo jo zasejali v milijone src!

Nad našim stanom se uresničujejo Goethejeve besede:

Kdor nikdar kruha jedel ni,
ki so mu solze ga kropile,
kdor žalih ni prečul noči —
vas ne pozna, nebeške sile!

A v vsem tem neskončnem trpljenju nismo niti za trenutek pozabili, da smo avstrijski državljani: ves mladi rod od severa do juga, od vzhoda do zapada leto za letom prepajamo z rodoljubjem, s krepostmi, z voljo in močjo, sami dostikrat gladni in izmučeni do smrti!

dopusta. Še zadnje dni pred smrtjo je bil v šoli. V soboto, 26. aprila t. l., ga je ravnatelj moral prisiliti, da je ostal doma; da, hotel je v svoji vestnosti še 30. aprila t. l. razdeliti svojim učencem šolska naznanila ter šele 1. maja nastopiti dopust. Pa komaj, da je doživel ta 1. maj, zakaj v četrtek, 1. maja t. l., je ob 5. uri zjutraj mirno zaspal. Še dva dni prej je obiskal svoje starše, ki bivajo na Greti pri Trstu.

S Čampo je umrl izboren učitelj. V javnosti ga ni bilo videti, tembolj pa je bil znan v šoli. Kolegi, dasi je bil Slovenec in ti sami Nemci, so ga spoštovali kot prijaznega, vpljudnega tovariša, ki jim je bil vzor. Učencem je bil pravi oče. Ravnatelj ne more prehaliti njegovega delovanja v šoli. Kako priljubljen je bil med starši svojih učencev, je kazal veličasten pogreb v soboto, 3. maja t. l. Udeležilo se je pogreba mnogo odličnega tržaškega občinstva, mnogo staršev in tudi mnogo učiteljstva. Zastopane so bile tudi slovenske C. M. šole, katerih učiteljstvo je izkazalo svojemu kolegu-rojaku zadnjo čast.

Zapustil je sinka, starega 7 let, in vdovo ter očeta in mater, ki bridko žalujeta za dragim sinom. Bodi blagemu tovarišu, ki je živel in umrl v vestnem izpolnjevanju težkih dolžnosti našega poklica, lahka zemljica!

J. V.

Za plačilo nam ne dajo kruha, ker nimajo src!

Temu mora biti konec; ta konec pa napravimo mirnim potom! **Pred cesarja hočemo — tja nas morajo pustiti!**

Na Najvišjem mestu povejmo, da je naše trpljenje prikipeo do najvišje mere, da ne moremo nikamor drugam: ali v življenje ali v pogubo!

Naša Zaveza naj takoj posreduje pri vodstvu Zveze slovanskega učiteljstva in pri Nemško-avstrijski učiteljski zvezi, da ukreneta vse, kar se da in mora storiti, da sprejme cesar deputacijo vsega avstrijskega učiteljstva, ki mu naj pove: **Veličanstvo, vsa sredstva so pošla! Avstrijsko učiteljstvo ima edino upanje v cesarsko milost! Le ena beseda s cesarskega prestola — in rešeni bomo!**

Takoj na delo z geslom: **Pred cesarja!**

Italijanska vseučiliška predloga.

Dunaj, 23. maja 1913.

Danes je bilo predloženo zbornici poročilo proračunskega odseka o vladni predlogi glede italijanske pravne fakultete. Poročilo vsebuje kratek zgodovinski pregled vseh dosedanjih poizkusov glede rešitve tega vprašanja in naveda potem znane razloge, zakaj sta pododsek in večina odseka sklenila, določiti Trst za sedež fakultete in črtati vladni načrt o začasnem provizoriju na Dunaju. Z ozirom na protest Jugoslovancev proti temu predlogu in z ozirom na predloženi manjšinski predlog glede ustanovitve junktima med italijansko in slovensko pravno fakulteto, konstatira poročilo:

Z vso pravico se lahko konstatira, da je postalo vprašanje ustanovitve jugoslovanskega vseučilišča v očigled zadnjim dogodkom na jugu monarhije silno aktualno, in to vprašanje bo treba že v bližnji bodočnosti rešiti, četudi ne na dosedaj poizkušeni podlagi. Potrebe ustanovitve jugoslovanskega vseučilišča si je bil vsvesti tako pododsek kakor odsek. Vršila so se že tozadevna pogajanja, vendar pa se ni posrečilo dobiti take oblike predloga, da bi večina odseka zavzela napram temu važnemu vprašanju ugodno stališče. Zato je pričakovati, da bodo vsaj nekateri jugoslovanski poslanci odnehalali od svojega dosedanjega stališča napram Trstu kot sedežu italijanske fakultete. Poročilo končno pobija trditve, da bi bil Trst iz pedagoškodidaktičnih razlogov nepripraven za fakulteto.

»Korrespondenz Austria« poroča istega dne, da je poročilo proračunskega odseka o italijanski pravni fakulteti napravilo dober vtisk na italijanske poslance, ker se v poročilu naglašja, da ni nobenih resnih razlogov proti ustanovitvi fakultete v Trstu. Podpredsednik Conci bo na prihodnji seji klubovih načelnikov predlagal, naj pride vseučiliška predloga takoj na dnevni red zbornice.

Poročilo proračunskega odseka o vladni zakonski osnovi glede ustanovitve italijanske pravne fakultete vsebuje sledeče točke:

1. Da se zadovolji kulturnim zahtevam italijanskega prebivalstva v Avstriji, naj se ustanovi najpozneje začetkom zimskega semestra 1915/1916 samostojna pravna fakulteta z italijanskim učnim jezikom v Trstu.

2. Učni in poslovni jezik vseučilišča je italijanski.

V jugoslovanskih parlamentarnih krogih smatrajo to predlogo kot nesprejemljivo. In to ne samo zaradi tega, ker je določen Trst, ampak v prvi vrsti zaradi tega, ker obstoji v uvodnih besedah prvega paragrafa, da ima fakulteta služiti kulturnim potrebam Italijanov, nevarnost, da bi bili vsi neitalijanski, zlasti pa jugoslovanski dijaki že vnaprej izključeni od obiska pravne fakultete. Italijani se očitno boje, da bi bila fakulteta utrakvistična. Jugoslovani odločno protestirajo proti taki omejitvi študija, ki zadene v prvi vrsti Jugoslovane, ki nimajo svojega vseučilišča.

Poročilo samo priznava Jugoslovanom pravico do svojega vseučilišča in govori celo, da bo treba to vprašanje v kratkem rešiti, četudi ne po dosedanjih načrtih. Vlada je očitno zavzela novo taktiko. Govori se namreč, da hoče dati Jugoslovanom za kompenzacijo tehniko v Sarajevu. Zato se trudi posebno Bilinski, a Jugoslovani nočejo o tem ničesar slišati. Oni vztrajajo na tem, da dobimo svoje vseučilišče, kar je edino pravilno. Ob tej zahtevi morajo neizprosno vztrajati!

Slovenska Šolska Matica.

Novi poverjeniki Slov. Šol. Matice.

Ustrezajoč na zadnjem občnem zboru Slov. Šol. Matice izraženi želji, je društveni odbor razdelil stare poverjeniske okraje v manjša okrožja. Poverjeniki teh okrožij so: Križman Ignacij, nadučitelj v Dornbergu, za šolski okraj Gorica in Gradišče; Brinar Fran, nadučitelj v Gotovljah, za celjsko okoličino; Valentič Ciril, šolski voditelj v Katinari, za zgornjo okoličino Trsta; Sorč Ivan, uč. v Opčinah, za sp. okoličino Trsta; Engelman Vinko, c. kr. učitelj v Trstu, za moške Ciril Metodove šole v Trstu; Engelman Marija, učiteljica in voditeljica v Trstu, za ženske Ciril in Metodove šole v Trstu; Šetina Fran, nadučitelj v Črnomlju, za črnomeljski sodni okraj; Barle Konrad, učitelj v Metliki, za metliški sodni okraj; Kramar Friderik, nadučitelj v Škofji Loki, za Škofjo Loko; Perko Lovro, nadučitelj v Poljanah, za Poljansko dolino; Dolenc Melhior, nadučitelj v Železnikih, za Selško dolino; Dolinar Ivanka, učiteljica v Višnji gori, za višjegorski sodni okraj; Petrič Angela, učiteljica na Vrhniki, za vrhniški sodni okraj; Rajko Novak, c. kr. učitelj v Idriji, za idrijski sodni okraj; Rudolf Horvat, nadučitelj v Trnovem, za sodni okraj Ilirska Bistrica; Fürst Ivan, učitelj pri Sv. Petru v Gornji Radgoni, za Gornjo Radgono; Wudler Maks, učitelj v Laškem trgu, za levi Savinjski breg; Rismal Melhior, učitelj v Rajhenburgu, za šolski okraj Sevnica; Venturini Fran, nadučitelj v Borštu, za šolski okraj Koper; Zic Nikola, c. kr. šolski nadzornik, za žvarnerske otoke.

Odbor Slov. Šol. Matice.

P. t. poverjenikom Slov. Šol. Matice!

Gg! poverjenike Slov. Šol. Matice vljudo prosimo, da pobero članarino za l. 1913 še v teku prve polovice leta. Blagovoliijo naj zlasti delovati na to, da bo vsaka šola in vsaka okrajna šolska knjižnica član Slov. Šol. Matice. Člani, ki zahtevajo, da se jim pošlje knjige posamič (ne potom poverjeništvu), plačajo letno K 4.30, člani »Raznih krajev« pa po K 4.50. Prepričani smo, da se bo vsak p. t. poverjenik potrudil, da ne obdrži samo starih članov, temveč da pridobi mnogo novih članov prekorašnega društva.

Odbor Slov. Šol. Matice.

LISTEK.

* Teodor Čampa.

V četrtek, 1. t. m., je umrl v Trstu zadnji aktivni učitelj slovenske narodnosti na c. kr. tovariš ljudski in meščanski šoli v Trstu, doživel Teodor Čampa. T. Čampa, sin upokojenega c. kr. učitelja državne ljudske šole v ulici Fontana v Trstu, tov. Štefana Čampe, je bil rojen 27. aprila 1871 v Zaspu na Gorenjskem. Šolal se je najprej v Trstu, potem je obiskoval učiteljske v Ljubljani, kjer je dovršil maturo leta 1890. Služil je v raznih krajih po Kranjskem, na Vačah, v Ljubljani, Zagorju in Mariji Polju pri Ljubljani. Leta 1899. je dobil mesto c. kr. podučitelja v Pulju, kjer je ostal do 1906. Takrat je bil premeščen v Trst na c. kr. deško ljudsko in meščansko šolo na Lipniškem trgu.

Bil je miren, tih značaj, ki je ves živel le za svoj poklic. Mnogo se je pečal z godbo ter pridno izobraževal za svoj stan. V ta namen se je udeležil raznih poučnih tečajev po nemških mestih, ker Slovenci takrat še nismo prirejevali lastnih takih tečajev.

Bolehal je že več let, in sicer ga je mučila jetika. V svoji vestnosti je pa bolezen le pospeševal, zakaj nikoli ni prosil

Ustanovitev društvenih skladov.

Na binkoštnem zborovanju delegatov slov. štaj. učit. Zveze sem utemeljeval nastopni svoj predlog: »Vsako Zvezi včlanjeno okrajno učit. društvo, kakor tudi Zveza sama, ustanovi si svoj rezervni sklad (društveni sklad), ki se naj naloži pri naši stanovski Zadrugi.«

Ta rezervni sklad si predstavljam tako, da vsako učiteljsko društvo proračuni določeni znesek svojih letnih dohodkov (recimo po 50 K) za društveni sklad, ki ostane nedotaknjen in katerega obresti se začno uporabljati šele, če je dosegel gotovo višino (recimo dvatisoč kron). Letni preostanki ali izredni društveni dohodki, n. pr. čisti preostanek kake prireditve, bi se naj tudi pridelal društvenemu skladu, da bi le-ta čimprej narastel do določene višine.

Ce bi se društveni skladi naložili pri naši stanovski gospodarski in kreditni zadrugi, bi razpolagala z lepim zneskom razpoložljivega denarja. To bi prišlo zopet učitelstvu v prid.

Ne da se tajiti, da smo se do sedaj v naši stanovski organizaciji premalo ozirali na varčno gospodarstvo. Večina učiteljskih društev je izkazovala leto za letom manjše ali večje prebitke. Ako bi se bili ti prebitki tekom let shranjevali, bi imela posamezna društva danes lepo imetje. Kolikvega pomena bi to bilo za naš današnji položaj! Denar je sveta vladar. Pred svetom le tisti kaj velja, ki kaj ima. Mi pa smo navadno vsako leto vse zapravili! Če smo imeli veliko, smo bili bolj radodarni in na redno vplačevanje članarine nismo gledali dovolj strogo. In tako se je gneznilo vse obsodbe vredno »izmuzanje« pri vplačevanju društvenine. Če pa so prišla za blagajno bolj »suha leta«, pa čisto nismo vedeli, kako naj pokrijemo najnujnejše potrebe. Gotovo nič manj kot modro gospodarstvo! Ni še prepozno. Stavimo začetek mi! Oni, ki pridejo za nami, se nas bodo hvaležno spominjali.

Fr. Brinar.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega ima svoj občni zbor v četrtek, dne 5. junija 1913, ob 10. uri dopoldne na Blokah. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. »Umno čebelarstvo, važna panoga kmetijstva.« Predava tovariš M. Kabaj. 3. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo. 4. Volitev odbora. 5. Volitev delegatov k Zavezinemu zborovanju. 6. Raznosterosti. Za člane je vožnja iz Rakeka na Bloke prosta. Voz odide iz Rakeka ob 7. uri zjutraj. Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja ima svoj redni občni zbor dne 5. junija ob 10. uri dopoldne na deški šoli v Ribnici. Dnevni red: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Poročilo društvenih funkcionarjev. 3. Volitev delegatov. 4. Volitev novega odbora. 5. Sklepanje o došlih dopisih. 6. Referat »Značajnost in značajna vzgoja«. Poroča tov. K. Fink. 7. Slučajnosti. Z ozirom na to, da letos ne bo uradne konference, pričakujemo polnoštevilne udeležbe. Pridite vsi, da se vsaj enkrat v letu prijateljsko pozdravimo in pogovorimo. — Odbor.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj zboruje v četrtek, dne 12. junija t. l., ob treh popoldne v ljudski šoli v Kranju po naslednjem dnevnem redu:

1. Poročilo tajnikovo o preteklem društvenem letu. 2. Društveno blagajniško stanje. 3. Volitev delegatov k XXV. glavnemu skupščini Zaveze. 4. Volitev odbora. 5. Slučajnosti. 6. Pevska vaja za jubilejski koncert. Z ozirom na zadnjo točko morajo odpasti običajna predavanja K polnoštevilni udeležbi vabi zlasti pevke in pevce društveni odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj priredi društven izlet dne 5. junija t. l. na Ptuijsko goro in k vinogradom štajerske hranilnice v Lipno. Dnevni red: 1. Društveno zborovanje ob pol 10. uri popoldne v šoli na Ptuijski gori: a) dopisi, b) učiteljstvo in politične stranke, c) poročilo o binkoštnem zborovanju Zveze v Celju, d) slučajnosti. 2. Ob 11. uri skupen obed. 3. Ob 12. uri odhod v pol ure oddaljeno Lipno. Gostje dobrodošli! Na veselo snidenje! Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer ima v četrtek, dne 5. junija, popoldne ob 10. uri v Radincih izredni občni zbor s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje gđc. Bernardove. 4. Poročilo o Zvezinem delegacijskem zborovanju. 5. Izpremembra pra-

vil. 6. Voliev delegatov za Zavezino zborovanje. 7. Slučajnosti. Da se vidimo vsi! — Odbor.

Smarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 1. junija t. l., ob 1. uri popoldne v šoli pri Sv. Križu poleg Slatine. Vzporod: 1. Dopisi. 2. »Slike iz časa Marije Terezije«, podava tovariš Miloš Verk. 3. Poročilo o zborovanju delegatov Zveze 12. maja v Celju poda tovariš predsednik. 4. Volitve treh delegatov za Zavezo. 5. Slučajnosti. K mnogobrojni udeležbi vlijudno vabi za odbor Kurbus, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj ima dne 8. junija t. l. ob pol 11. uri dopoldne v Sevnici svoje redno zborovanje po sledečem vzporedu: 1. Citanje zapisnika. 2. Dopisi, poročila in društvene zadeve. 3. Volitev delegatov za letošnje glavno skupščino Zaveze. 4. »Bi-stvo projekcijskega risanja, ki ga predpisuje novi učni načrt za risanje v ljudskih šolah« (tov. Drnovšek). 5. Razgovor o letošnjih konferenčnih vprašanjih. 6. Slučajnosti. Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Srednješolski vestnik.

Streljanje novomeških gimnazijcev v Ljubljani. Dne 10., 17. in 24. t. m. so imeli tisti novomeški gimnazijci, ki se urijo v streljanju, na vojaškem strelišču v Ljubljani streljanje z ostro nabasanimi vojaškimi puškami. Odpeljali so se vselej pod vodstvom voditeljev prof. Loyšeta in dr. Serka.

V šoli je zadela srčna kap dijaka sedmega razreda na državni realki v Idriji Emila Vremšaka iz Kamnika. V sredo dopoldne, dne 21. t. m., med odmorom od 8. na 9. uro mu je bilo naenkrat slabo in zgrudil se je nezavesten v klopi ter takoj izdihnil brez najmanjšega glasu. Poklicali so rudniškega zdravnika dr. Štveraka in dr. Papeža, ki sta bila nemudoma na licu mesta. Poizkusili so z umetnim dihanjem, a polurno prizadevanje je, žal, ostalo brezuspešno. Zdravnika sta konstatirala srčno kap s trenutno smrtjo. To je tragičen slučaj, ki je zbudil splošno sožalje, zakaj pokojnik je bil zaradi svojega blagega značaja jako priljubljen med svojimi sošolci in tudi njegovi učitelji so ga kot pridnega in nadarjenega dijaka imeli radi. Poleg vestnega izpolnjevanja svojih šolskih dolžnosti se je z veliko vnemo posvečal petju in glasbi, bil je izboren tenorist in dober violinist. Z velikim veseljem se je pripravljal za dijaški koncert prihodnji teden, na katerem bi sam izvajal več točk. Najhuje pa je zadela vest o njegovi smrti drago mater, ki je izgubila sina-edinca ravno ob koncu srednješolskega študija. Bodi vrlenu mladeniču, ki je na tako tragičen način završil svoje mlado življenje, ohranjen lep spomin!

Maribor. Na c. kr. višji državni gimnaziji se prične pismena matura dne 9. junija, ustmena pa dne 7. junija. Udeležilo se je bo 63 kandidatov. — Na ženskem učiteljskem šolskih sester se je pričela pismena matura dne 26. t. m.

Nemškonalna agitacija na mariborski gimnaziji. Nemški dijak tega zavoda so se jako trudili pri prodaji srečk za tombolo v prid nemškemu šulerajnu. Bili so celo tako pridni, da so ponujali srečke po hišah. Ko bi si slovenski dijaki kaj takega predzrili, kaj bi se neki z njimi zgodilo?!

Umrli je v Torboli ob Gardskem jezeru deželni šolski nadzornik v pok. dvorni svetnik dr. J. Zindler, star 78 let. Služboval je svoje dni tudi v Ljubljani, v Novem mestu in v Gorici.

Književnost in umetnost.

»Zvonček« objavlja v 6. letošnji številki to le bogato in lepo vsebino: 1. Jan Reginov: Pesem o tujini. 2. R. G.: Bajka o biserni roži. 3. Ivan Erbežnik: V kraljestvu narcisa. 4. Dr. Ivan Lah: Balkan. (S 4. podobami). 5. Davorinov: Kresnice. Pesem. 6. E. S. Thomson — Drag. Humek: Mačka s smetiščja. 7. Primožičev Niko. Podoba. 8. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Prestol turškega sultana. — Najstarejši človek v državi. — Rešitev. — Dubrovniški parobrod je rešil turške begunce. — Sodi po pravici! — Koliko požre zverinjak! — Kotichek gospoda Doropoljskega.

Politiški pregled.

Uradniška službena pragmatika. Finančni minister Zaleski je deputaciji Zveze državnih uradnikov, ki je intervenirala glede realizacije službene pragmatike, na vprašanje, če bi bila vlada pripravljena predložiti službeno pragmatiko v sankcijo ne oziraje se na rešitev davčne pred-

loge, odgovoril, da je to popolnoma izključeno, ker potrebuje vlada neobhodno pokritja za stroške, ki jih bo povzročila službena pragmatika.

Odsek za državne nastavljenice. Na seji odseka za državne nastavljenice je bila sprejeta sledeča resolucija poslanca Hoffmanna: Vlada se pozivlja, da ukrene nemudoma vse potrebno, da pride takozvani mali finančni načrt na dnevni red zbornice. Če bi se proti pričakovanju stvar zavlekla, se pozivlja vlada, naj na vsak način poskrbi, da stopi službena pragmatika za državne uradnike in državne sluge takoj v veljavo.

Obrambni vestnik.

Nesramni ljudje! Drugače klerikalnim pisarjem res ne moremo reči, ker drugačnega atributa ne zaslužijo! Na spomenico o položaju kranjskega učiteljstva »Dejanja govore!«, ki navaja sama gola in suha dejstva, odgovarjajo v »Slovenec« dne 24. t. m., št. 116, doslovno tako: »Liberalni učitelji hujskajo Evropo proti deželni odboru kranjskemu! Liberalni učitelji so izdali v 25.000 izvodih brošuro, v kateri strahovito zabavljajo, da ni vsem neozhenjenim liberalcem in liberalkam deželni odbor priznal 25odstotne draginske doklade. Na, Evropa, zdaj pa imaš zopet novo vojsko, preden je še mir na Balkanu! V Londonu se bodo diplomatje jako razburili, ko počti ta bomba, evropsko ravnotežje pride v resno nevarnost, rezervisti bodo morali še dalje službo delati! Vse radi tega, ker nekaj liberalcev in liberalk ni dobilo soldov, da bi z njimi podpirali protiversko in nepatriotično časopisje in organizacijo. O brošuri sami povemo le to, da je pisana v tistem surovem in neumnem tonu, ki priča, da njeni avtorji sploh nimajo poklica za učiteljski stan, podatki sami so pa v velikem delu neresnični, ker deželni odbor po zaslugah deli to nagrado, do katere nihče nima direktne pravice, in je mnogo učiteljev in učiteljic dobilo nagrade in podpore, o katerih ta brošura nasprotno trdi. Evropa! bol moralna torej previdno rabiti ta liberalni smodnik, da se ne opeče. Londonska konferenca bo morala nastaviti posebnega referenta, da bo ugotovil zanesljivost teh podatkov. Mi pa mislimo, da tisti učitelji, ki imajo denar za take drage burke, sploh nobene doklade ne potrebujejo!« — O tej nesramnosti bomo sveda še govorili, za danes pribijemo samo dvoje: 1. »Slovenec« zopet denuncira, ko govori o protiverskem in nepatriotičnem časopisju in organizaciji; 2. »Slovenec« laže, ko govori o nagradah, medtem ko se glasi znani predlog dr. Šušteršiča z dne 28. decembra 1911 dobesedno tako: »Deželni odbor se pooblašča, da dovoli pričeniš s 1. januarjem 1912 po svoji previdnosti draginsko doklado do 25% temeljne plače tudi takim članom učiteljskega osebja, ki so doslej bili izvzeti.« — Kako pravimo človeku, ki denuncira in laže?!

Glasila c. kr. okr. šol. sveta v Gorici so bila prinesla pred nekoliko tedni izkaz onih učiteljev in učiteljic, ki jim je bila podeljena neka podpora in to kot najpotrebnejšim. Gospod Berbuč, deželnega glavarja namestnik, ki je duša in komandant omenjenega šol. sveta, bi bil pač moral najprej ukazati, da naj se javno naznanijo vsi oni deželni uradniki, ki so dobivali podpore za novo leto. Drugič bi morali že zaradi javnosti podeljevati podpore ali vsem ali pa res najpotrebnejšim. Izkaz govori drugače. Med obdarjenci je več takih, ki so mnogo manj potrebni, nego oni, ki niso bili deležni dobrot in drobtin. Vredno bi bilo o tem podrobneje razpravljati, morda se to zgodi kdaj pozneje. Vprašamo le, ali ni nekaterih obdarovancev obilila rdečica sramu, ko so čitali svoja imena v onem izkazu? Ali nima strankarstvo in svaštvo zavetja v tej važni korporaciji? Upajmo, da poklicani činitelji poskrbe, da se še kaj takega ne ugnezdi tam, kjer bi morala vladati pravica in nepristranost. — Začelo se je torej na Goriškem, kakor prakticirajo že dolgo na Kranjskem!

Goidano Bruno. V svoji 14. letošnji številki smo priobčili listek, kjer ponavljamo zgodovinsko resnico, da so Goidana Bruna na grmadi sežgali! — Takojko smo mi to resnico ponovili, je bil ogenj v klerikalnih glavah. Najprej se je oglašil »Slovenec«, potem klerikalni »Čas«, za njim klerikalni »Slovenski učitelj«, ki je prepisal »Časovo« zabavljanje ter mu dostavil duhovito, da za zgodovinsko resnico — za Brunovo smrt na grmadi — odgovarjajo tudi naši — naročniki! Dne 28. t. m. pa je še enkrat ponatisnil »Slovenec« iz »Časa« »znanost«, iz »Slovenskega učitelja« pa neumnost. Oboje bodo sedaj premlevali toliko časa, dokler jim zopet kaj drugega ne pokličemo v spomin, recimo, kako so na grmadi sežgali Jana Husa! — Mi seveda nismo krivi, da so bili

svoj čas ljudje — cerkveni knezi in dostojanstveniki — tako usmiljeni, da so ljudi žgali na grmadah! Ako bi smeli še danes vladati tako krvoločno, bi sežgali tudi nas. Tako pa bodo od zlobe in jeze snedli same sebe. Škode ne bo nobene!

Učiteljski vestnik.

Nekoliko statistike.

Gotovo bo zanimalo vsakega zavednega učitelja, kako je z našim naraščanjem, zato navajamo v informacijo nekaj števil. Na Slovenskem imamo 13 učiteljskih, in sicer: c. kr. moško uč. v Ljubljani, c. kr. žensko uč. v Ljubljani, zasebno žen. uč. pri uršulinkah v Ljubljani, zasebno nemško žensko uč. Huth-Hans v Ljubljani, zasebno žensko učiteljske pri uršulinkah v Škofji Loki, c. kr. moško učiteljske v Gorici, c. kr. žensko učiteljske v Gorici, c. kr. žensko učiteljske v Mariboru, c. kr. žensko učiteljske v Mariboru, zasebno žensko uč. šolskih sester v Mariboru, c. kr. moško učiteljske v Celovcu, c. kr. žen. učiteljske v Celovcu in zasebno žensko samostansko učit. v Celovcu. Na teh učiteljskih študira 557 kandidatov in nad 850 kandidatinj. Slovenskih kandidatov je 316, kandidatinj pa okroglo 450, ali rajše nekaj manj, ker iz vseh ženskih učiteljskih nimamo točnih poročil.

Ce pogledamo posamezne zavode, se nam pokaže naslednja slika:

	vseh:	Slov. v IV. let. Slov.
Ljubljana, moško uč.	88	87
Ljubljana, žensko drž.	166	153
Ljubljana, žensko sam.	66	57
Gorica, moško	139	136
Gorica, žensko	163	153
Maribor, moško	174	85
Maribor, žensko drž.	?	?
Maribor, žensko sam.	?	?
Celovec, moško	156	8
Celovec, žensko drž.		
in samostansko	157	10

S prihodnjim letom stopi tedaj z »naših« učiteljskih 72 kandidatov in pa nekaj nad 120 kandidatinj. Koliko jih ostane pri učitelstvu, to je pa seveda še drugo vprašanje. Najbolj žalosten je seveda pogled — na Koroško, čeprav študira nekaj Korošcev tudi v Mariboru, zanimive so pa tudi številke z drugih zavodov! Kakšna je kvaliteta teh učiteljskih in kako je skrbjeno za Slovence — o tem pa, prihodnjič, a v splošno prav po — avstrijsko! —

II. izkaz.

Za »Učiteljski sklad« so poslala podpore zopet naslednja učiteljska društva: Učit. društvo za Maribor 10 K, Učiteljsko društvo za Celje 15 K, Zveza štajerskih slovenskih učiteljev in učiteljic 25 K, Učiteljsko društvo za Kozjanski okraj 10 K, Učiteljsko društvo za ljubljansko okolico 25 K, za kar se jim na tem mestu čim najiskreneje zahvaljujemo. Kakor čitamo v poročilih o občnih zbiorih, so nam nakazala poleg navedenih tudi že nekatera druga društva, prosimo tedaj blagajnike, da blagovolijo odposlati nakazane zneske, da se denar plodonosno naloži oziroma porabi v svoj namen. Prosimo pa še ostala društva, da se nas na svojih občnih zbiorih, oziroma odborovih sejah spomnijo in ugodno rešijo poslane prošnje, ki so tudi dobro utemeljene. S.

Kranjske vesti.

Kranjskim okrajnim učiteljskim društvom naznanjamo, da se je »Spomenica o položaju kranjskega učiteljstva« začela razpošiljati križem domovine in sicer zaupnikom v posameznih sodnih okrajih. Zaupniki, oziroma učiteljski prijatelji, morajo pa poskrbeti, da pride »spomenica« brezplačno med narod.

Predsednike okrajnih učiteljskih društev prosimo, da nakažejo »Slovenskemu deželniemu učiteljskemu društvu« predpisani prispevek, da se poravnajo tiskarski stroški za »spomenico«. Na dolgu so še štiri društva. Prosimo!

Častno članstvo. Belokranjsko učiteljsko društvo je na svojem občnem zboru dne 15. aprila t. l. v Podbrezju pri Adlešicah imenovalo priljubljenega in za služnega bivšega okrajnega šolskega nadzornika, ravnatelja Josipa Turka, za svojega častnega člana.

Umrli je v Kresnicah dne 26. t. m. tov. Ivan Wohinz, šol. voditelj v pokoj, po dolgi in mučni bolezni. Blag mu spomin!

Deželni šolski svet za Kranjsko. Za člane dežel. šolskega sveta za Kranjsko so imenovani sledeči: prof. dr. Josip Lesar, prof. Anton Kržič, učitelj na II. slov. mestni deški šoli v Ljubljani Adolf Sadar, ravnatelj drž. viš. realke v Ljubljani dr. Rudolf Junowitz, za namestnike prof. dr. Iv. Svetina, prof. na I. drž.

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“.)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

gimnaziji v Ljubljani dr. Alfonz Levičnik, učitelj na nemški mestni deški šoli v Ljubljani Franc Schiffrer, prof. na drž. nemški gimnaziji v Ljubljani Adrian Achitsch, vsi za funkcijsko dobo 6 let. Dalje so imenovani za namestnike stalnih članov deželnega šolskega sveta za funkcijsko dobo zastopajočega člana: Za referenta za administrativne in ekonomične šolske zadeve dvornega svetnika dr. Ot. Kalteneggerja okr. komisar dr. Franc Vončina, za dež. šolskega nadzornika dvor. svetnika Franca Hubada, vladni svetnik in gimnazijski ravnatelj v pok. dr. Franc Detela, za deželnega šolskega nadzornika dvornega svetnika Franca Levca ravnatelj učiteljskega v Ljubljani Anton Černivec in za deželnega šolskega nadzornika Albina Belarja šolski svetnik in gimn. prof. v p. v Ljubljani dr. Henrik Gartenauer.

Štajerske vesti.

—š— **Iz gornjegrajskega okraja** nam pišejo: Naš stanovski list je že prinesel veselo novico, da je mozirskega nadučitelja Praprotnika imenovala občina okolice Mozirje zaradi velikanjskih zaslug za sadjarstvo svojim častnim občanom. S tem odlikovanjem so se zasluge odlikovanca primerno upoštevale, samo politično ozadje je čudno, da se pri tej priliki napada napredno učiteljstvo, ki po svojih močeh tudi deluje v prosoh kmetijskega ljudstva. Glejmo samo na mozirsko podružnico kmetijske družbe! Tovariši Praprotniki, ki biva že 25 let v Mozirju, je ni umel ustanoviti, zakaj to je storil šele tovariš Pušenjak v Šmihelu, ki je tudi načelnik imenovane kmetijske podružnice ter je Šmihelčanom izposloval za izboljšanje planinskih pašnikov tisočake kron, kakor jim je koristil v drugih panogah kmetijstva. Zato je dobil od c. kr. kmetijske družbe v Gradcu srebrno kolajno, tovariš Praprotnik pa za samo sadjarstvo bronasto kolajno. — Tovariš Praprotnik pa s temi odlikovanji še ni zadovoljen, hrepeni še po višjem. Kot pameten človek je razmotrival politični položaj ter prišel do prepričanja, da dandanes samo klerikalci pšenice cvete. Zato je nekdanji liberalci in Jungovec predsedal političnega konja, šel v Kanoso in se obesil klerikalcem za irak. In res, mobilizirana je vsa »Kmečka zveza« z najvplivnejšimi možmi in poslanci, ki delujejo v Celju in Gradcu, da bi dobil tovariš Praprotnik vendar enkrat toli zaželjeni križec. Smolo ima samo na šolskem polju, ker ne more tam nihče najti izrednih zaslug (navadnih ne »križajo«), kakor se je neki rimski filozof izrazil ob nekem odlikovanju. Zakaj je tega treba, da si hoče nekdanji tako čislani tovariš na škodo časti in ugleda svojih stanovskih bratov pridobiti milost klerikalnih voditeljev? Čemu to na stare dni?!

—š— **Naša šolska mizerija.** Iz Celja pišejo: Nemška dekliška šola v slovenski Ljubljani dobi ugodne prostore. Nihče se ni na seji občinskega sveta ljubljanskega, kjer je bila ta zadeva v razgovoru, razburjal ob predlogu Nemcev, naj bi se za to šolo sploh postavilo v doglednem času novo poslopje. Slovenci so vedno bolj dostojni in človekoljubni napram Nemcem kot obratno. To najbolj bridko občutimo tu v Celju. Na željo par falitnih nemških purgarjev in pritepenih prusaških zagrzencev se mora slovenska ljudska in srednješolska mladina v Celju zadovoljevati s šolskimi prostori, ki niso samo štajerski, temveč avstrijski škandal! Deška ljudska šola v Celju s slovenskim učnim jezikom šteje do 400 učencev, ki jih seveda nikakor ni mogoče stlačiti v staro, nizko in trhljo šolsko poslopje v Novi ulici, zato je treba še po zasebnih hišah najemati docela nedostopne prostore. Magistrat pravi, da so ti prostori za šolske namene neprimerni, na drugi strani pa vpije, da je celjsko nemštvo v nevarnosti, ako bi hotela okoliška občina popraviti sedanjo šolo ali zidati novo! In visoki vladi je načajivost in škodoželjnost celjskih nemškutarjev povelje. Ravno tako je z gimnazijo. Za študenten-hajmovce bodo zidali novo gimnazijo — Slovenci je na povelje Jaborneggov in Ambroschitzev ne smemo dobiti! Avstrijsko in celjsko nemštvo bi revolucioniralo, ako bi se v Celju ugodilo istim predpisom šolske higiene, ki jih morajo dandanes že upoštevati zadnje hribovske občine. V Celju, kjer tvorimo Slovenci razmeroma vse drugače močen politični in gospodarski činitelj ko Nemci v Ljubljani, veljajo

za nas druge postave ko za nemško manjšino v Ljubljani, ki jo tako skrbno neguje in štiti naša seveda nepristranska c. kr. vlada.

—š— **Nemška dekliška meščanska šola v Celju.** Na tej šoli, ki jo skujejo v precejšnji množini deklice slovenskih rodov, poučuje med drugim tudi učiteljica Premschak, vključno svojemu slovenskemu pokolenju huda Nemka. Ob priliki padca Skadra v črnogorske roke je razlagala modro, »dass die Stadt Skutari leider gefallen ist« — res škoda, da je niso povabili na mirovno konferenco v London, ker ima morda več poklica za politične razprave kakor za šolo. Pred kratkim je pravila v drugem razredu pri geografiji: »Cilli ist eine deutsche Stadt und kann deshalb die Stadtgemeinde verbieten, dass z. B. die Sokolisten durch die Stadt ziehen dürfen«. To razlaga pred razredom, v katerem je večina slovenskih učenk, bodisi iz Celja ali iz najbližje okolice. Opozarjamo gospodično Premschakovo, da take razprave ne sodijo v šole, kjer se večina učenk zaveda, da take trditve niso resnične; slovenske starše pa prosimo, da pazno zasledujejo delovanje takih »pedagoginj«.

—š— **Za spomenik pokojnemu učitelju Cvetku Trafeniku** smo dobili doslej sledeče prispevke: Josip Trafenik v Mariboru 50 K. Neimenovana v Ljubljani 50 K. Učiteljstvo v Sv. Lovrencu v Slov. goricah 7 K. Terezija Ogrižkova v Sv. Križu 5 K. Božidar Štihtar, profesor v Kaluži 5 K. Sošolec trpin v Ljubljani 2 K. Urlep Franc, oficial v Ljubljani 2 K. Skupaj 121 kron. Iskrena Hvala! Ker pa ta svota nikakor ne zadostuje, prosimo posebno slavno učiteljstvo, da pošlje prispevke in tako pokaže, v kakšnem spominu mu je ostala nesrečna žrtev! Opomba: Prispevke sprejema: Simon Sekirnik, nadučitelj v Gaberju pri Rogatcu.

Goriške vesti.

—g— **Iz deželnega šolskega sveta.** Za člana deželnega šolskega sveta goriškega je imenovan kot zastopnik deželnega odbora odvetnik dr. P. Pinausig.

—g— **Revizija računov** pri goriškem c. kr. okr. šolskem svetu je končana. Revizija se je vršila do 1. 1899. nazaj. Primanjkljaja se je dognalo nad 150.000 K. — Sodnija še vedno zaslišuje nove priče. Vseh prič je bilo do sedaj zaslišanih nad 100.

—g— **V Gorici je umrl** Maksimilijan Dell' Ara, učitelj petja in glasbe, v dobi 54 let.

—g— **Poroka.** Poročil se je Ivan Vovk, c. kr. vadnični učitelj v Gorici, z gđ. Grozdano Budinovo iz Zalošč pri Dornbergu. Bilo srečno!

—g— **Pisemeni zrelostni izpiti na goriškem ženskem učiteljskem** se prične dne 2. junija t. l.

—g— **Učiteljica v zakristiji in obsojeni župnik.** Pred goriškim okrajnim sodiščem je bil obsojen župnik iz Čepovana, Valentin Pirč, na 48 ur zapora, in sicer zaradi razžaljenja časti. Podil je namreč iz zakristije učiteljico Ludmilo Mlekuševico iz Lokavca na tako sirov način, ki se tudi po mnenju sodišča nikakor ne sklada z vedenjem župnika, posebno še v cerkvi in napram učiteljstvu ne!

—g— **Izpraševalna komisija za ljudske in meščanske šole je vspodobila sledeče kandidate:** a) iz francoščine: Odinea cont. de Ferra (z odliko), Domeneghiniš Tuna, Ciulich Marija, Hensen Friderika, Klatzer Ottilija, Meyer Marta, Sonntag Marija; b) iz angleščine: Gertscher Th.; c) za ljudske šole s slov. uč. jezikom: (ta imena smo navedli že zadnjič); d) z italijanskim učnim jezikom: Bernardis Zofija, Bortolotti Lucija, de Bosizio Karolina, Coos Ana, Delneri Valerija, Valentinuzzi Ana; e) za meščanske šole: Jager Ana, Marega Marija I. skupno z ital. uč. jez. Wrtek Karel II. skup. z nem. uč. jez.

—g— **Iz seje pomnoženega c. kr. okr. šolskega sveta za goriško okolico.** Odločitev o ustanovitvi nove šole v Selu se je odložila do časa, ko se konča revizijski račun pri c. kr. okr. šolskem svetu in ko se napravi proračun. — Enako se je odložilo sklepanje o razširjenju šol na Trnovem, v St. Ferjanu in v Lokavcu iz istih vzrokov. — Začasno je sprejel c. kr. okr. šolski svet v službo gđ. M. Kacafura za pisarniška dela. Razpišejo se učiteljske službe, in sicer: 7 nadučiteljskih mest, 14 učiteljskih voditeljskih mest (od teh eno mesto italijansko), 3 mesta za potovalne učitelje, 10 mest učiteljev, 13 mest učiteljic. Skupaj 48 mest.

Tržaške vesti.

—t— **Radiotelegrafična postaja v Trstu.** V Trstu so sklenili ustanoviti radiotelegrafično postajo, ki začne obratovati že meseca julija.

—g— **Izpričevala slovenske trgovske šole v Trstu.** Kuratorij dvorazredne slovenske trgovske šole v Trstu je prejel sledeči dopis tukajšnjega namestništva: »Sporazumno z ministrstvom za uk in bogočastje je c. kr. trgovinsko ministrstvo z odlokom z dne 5. aprila 1913, št. 7998, sprejelo zasebno slovensko trgovinsko šolo v Trstu v seznam II. k ministrski naredbi z dne 13. avgusta 1907, drž. zak. št. 198, tako da odpustna izpričevala o študijah, dovršenih v šolskih letih 1912/13, 1913/14 in 1914/15 na tem zavodu, v smislu § 2. navedene naredbe popolnoma nadomeščajo dokaz predpisane učne dobe v trgovinski obrti«.

Istrske vesti.

—i— **Podružnica »Lege« v Tržiču** je imela lani dohodkov K 2117.33; troškov svojih je imela K 118; ves ostali denar K 1999.33 so dali za Legino šolo v Devinu. — Za šolo v Devinu je bilo dohodkov lani K 6422.68, troškov K 5809.42; ostalo je K 613.26. — Kakor je iz prvo navedenih števil razvidno, skrbi Tržič v veliki meri za raznarodovanje devinskih Slovencev!

—i— **Iz šolske službe.** Z začetkom prihodnjega šolskega leta je razpisana na državni ljudski in meščanski šoli v Pulju služba učiteljice s pravicami in dolžnostmi vadniške učiteljice. Prošnje do 24. junija t. l. istrskemu deželnemu šolskemu svetu v Trstu.

Splošni vestnik.

Za uradniško pragmatiko. Na zborovanju davčnih uradnikov in centralne zveze vseh uradniških zvez, ki se je vršilo 23., 24. in 25. t. m., so sklenili izposlovati avdijenco pri Nj. Veličanstvu. Vlada je uradniški deputaciji s poudarkom izjavila, da komaj čaka uzakonjenja davčne predloge, da bi mogla ustreči želji uradništva V koliko bosta vlada in parlament držala besedo, pokažejo bodoči dnevi. — Glej naš današnji uvodnik!

Važno za medicince. Vojaška oblast bo s prihodnjim šolskim letom podelila nekaj štipendij dijakom, ki se vpišejo na katerokoli avstrijsko medicinsko fakulteto. S podelitvijo teh štipendijev je razen triletnih službe, kateri se podvržejo ti, ki prostovoljno stopijo v vojsko, zvezana služba še nadaljnjih štirih let. Štipendij znaša prvo leto 480 K, od prvega rigoroza dalje 720 K in po devetem semestru do konca 1080 K na leto. Prosilci naj se obrnejo do 10. avgusta t. l. na: Militärärztliche Applicationsschule, Wien, IX. Bezirk, Währingerstrasse Nr. 25. Pridejati morajo: Domovinski in krstni list, dalje izpričevali dveh zadnjih semestrov na gimnaziji in pa zrelostno izpričevalo. Prosilci se mora tudi obrniti do vojaškega zdravnika, da mu izda izpričevalo o vojaški usposobljenosti. To izpričevalo mora vojaški zdravnik poslati vojaški oblasti. Dijaki, ki so napravili zrelostni izpit z odliko, imajo prednost. Prosilci naj naznani vseučilišče, kamor naj se mu rešitev prošnje dpošlje.

Stoletnica Wagnerjevega rojstva. Dne 22. maja je preteklo sto let, kar se je rodil sloveči glasbeni umetnik Rihar Wagner. V svojih operah je započel novo glasbeno dobo in proslavil posebno nemško in germansko preteklost. Umrl je Wagner 13. februarja leta 1883, v Benetkah.

Čebeloreja na Češkem. Za leto 1912. izkazuje čebeloreja na Češkem sledeče podatke: Preznilo je dobro 196.883 panjev, nekoliko manj kot l. 1911. Dali so medu skupno 9154 kvintalov in voska 447 kvintalov. Med se je prodajal povprečno kg 2 K 44 v, vosek pa 3 K 55 v. V zadnjem času je čebeloreja na Češkem zaradi mokrote in velikega deževja več let trpela, a iz poročila se da posneti upanje, da se bo počasi obrnilo na bolje, ker je

zanimanje za čebelarstvo med češkim ljudstvom precej veliko.

Po njih dejanjih jih boste spoznali... Dne 19. t. m. je bil pokopan v Porubi na Moravskem tamošnji 22letni učitelj Metod Zdražil. Kakor je zdravnikova preiskava dognala, je učitelj umrl zaradi naglega navala krvi v glavo. Mladega učitelja je neprestano razburjalo maščevanje božjega služabnika P. Schmieda iz Porube, ki je znan klerikalec. P. Schmied je jeseni leta 1912. nesramno zmerjal učitelja Zdražila v tamošnji cerkvi pri službi božji. Učitelj ga je tožil. Zdražil je Schmiedu odpustil žaljive besede, ko se je ta zavezal, da plača kazen v narodne namene in da prekliche svoje žalitve v časopisih. Pater Schmied pa ni dal več miru učitelju, ki je bil jako nežnočuten. Neprenehoma je proti njemu intrigiral in to na tak način, da je bilo državno pravdnistvo samo prisiljeno podati obtožbo zaradi razžaljenja uradne osebe učitelja Zdražila. Schmied je bil tudi obsojen. Vendar neprestane, nadaljne intrige patra Schmieda so tako učinkovale na ubogga učitelja, ki mu je bilo šle dvaindvajset let, da je umrl. Po njih dejanjih jih boste spoznali, pravi sveta beseda!

Odredbe za brezhibni razvoj daljnega prometa ob pričetku in koncem šolskih počitnic. C. kr. železniško ministrstvo je odredilo z ozirom na številnejši osebni promet ob pričetku in koncu šolskih počitnic, da je v slučaju potrebe odkloniti v tarifih določeno rezrviranje vozniških oddelkov za potnike z ozirom na določbo § 15., odstavek I. obratnega poslovnika, po kateri so dati vozni oddelki le tedaj na razpolago, če temu ne nasprotujejo oziroma obrata na to omejitve v tarifih določenih kupejnih rezerviranih.

Ministrski predsednik grof Stürgkh za — nemški šulerajn. Predsedništvo nemškega šulerajna je povabilo ministrskega predsednika grofa Stürgkha na občni zbor društva. Grof Stürgkh sicer na občni zbor ni prišel, vendar pa je poslal društvu, kakor poroča »N. W. Journal« tisoč kron.

Zdravstvo.

—i— **Novo zdravilo proti raku** so baje iznašli trije nemški profesorji. To novo zdravilo se imenuje mezotorium in ozdravi tudi najhujšega raka v štirih tednih. Ali bo to ozdravljenje tudi stalno ali samo začasno, se še ne ve. Nadaljni poskusi bodo dognali, kaj je s tem novim sredstvom.

— **Proti jetiki** deluje posebno nemška vlada. Iz tozadevnih poročil je razvidno, da imajo na Nemškem 147 zdravilišč za jetične, v katerih je bilo leta 1912. čez 60.000 bolnikov. Potem je še posebe za otroke prejelih 103 zdravilišč in 22 zdravilišč za kostno in sklepno jetiko. Za manj bolno mladino obstojajo takozvane »šole v gozdu«, gozdna zdravilišča in 42 opazovalnic. Iz teh podatkov vidimo, da je humanitarno delo storilo na Nemškem dosti proti tej hudi morilki človeškega rodu.

Razgled po šolskem svetu.

— **Državno obrtno šolo** nameravajo ustanoviti na Reki. S poukom naj bi začeli že letos jeseni. Med državo in občino so že vse tozadevne obravnave končali. Sedaj gre samo še za vprašanje učnega jezika.

— **Suspendiran srbski profesor.** Vlada je suspendirala profesorja na somborskem učiteljskem Vaso Stajića, ker je baje med šolsko mladino širil protidržavne ideje.

— **Vseučiliški profesor dr. Karel Chodounsky** v Pragi je slavil v nedeljo svojo 70-letnico. Chodounsky je Slovencem dobro znani, on je prvi opozoril češko javnost na krasoto naših slovenskih planin in on je ustvaril stike med slov. in češkimi turisti. Naj ostane še dolgo zdrav in krepak kakor je sedaj!

— **Veliki kravali so bili na dunajskem vseučilišču;** prišlo je do pretepotov med nemškimi nacionalci in židi. Iz židovskih klobukov, palic, knjig itd. so napravili grmado in jo zažgali. Nemški burši so se vedli skrajno sirovo.

— **Zatiranje Slovakov.** Z gimnazije v Banskí Bistrici so izključiti tri slovaške dijake zaradi hujskanja proti Madjarom, ki so ga bili obdolženi, ker so peli himno »Hej Slováci!«

— **Privatni docent** na dunajski visoki šoli za poljedelstvo je postal naš rojak dr. Fran Jesenko, in sicer za rastlinstvo in vrtnarstvo.

— **Z dunajskega vseučilišča**, Avla dunajskega vseučilišča je zaradi rektorjevega ukaza do preklica zaprta. Vhod v vseučilišče je dovoljen le proti legitimaciji. Pred vseučiliščem in po cestah v okolici patrolirajo številni stražniki. Predavanja se še vrše, vendar pa je obisk zelo slab.

— **»Nemški« Dunaj**. Zo zadnji statistiki je v dunajskih nadaljevalnih šolah 927 nemških in 2283 čeških krojaških vajencev, 927 nemških in 1131 čeških črevljarskih vajencev. V šolah za mizarje 1129 nemških in 1312 čeških vajencev. V nekaterih šolah je 78 do 81 % čeških vajencev. V takozvanih pripravljalnica za češke vajence je bilo teh l. 1883 3358, l. 1910 pa 7549. Tako torej izgleda nemški Dunaj v luči statistike. Važni stan za razvoj velikega mesta, obrtni stan, bi bil že zdavnaj po večini češki, če bi se češki naraščaj ne pomečil. Delavske vrste so večinoma slovanske, brez teh bi Dunaj ne izhajal.

— **Šolska ladja trgovske mornarice v Trstu**. Iz Trsta poročajo, da je vlada pripravljena prispevati za nakup in vzdrževanje šolske ladje, ki naj bi imela prostora za 40 kadetov, dve tretjini 10 let v najvišjem znesku 60.000 K letno. Bržkotne bodo kupili v to svrhu jadrnico »Bethoven«, ki je bila zgrajena l. 1904 na Angleškem in ki nosi 3150 ton.

— **Umor in samoumor**. Iz Velike Kike poročajo: Učenec šestega gimnazijskega razreda Aleksander Fehner je ustrelil pošto manipulatinjo Irmo Haselnuss, nato pa še samega sebe. Vzrok temu dejanju je, da je dijak napravil manipulatinji zaročno ponudbo, čemur pa se je ona smejala.

— **Za ljudsko izdajo Vukovih srbskih narodnih pesmi** zahteva srbsko naučno ministrstvo 20.000 dinarjev kredita. Izdaja pesmi in povesti se priredi nalašč za nove kraje ter se bo brezplačno razdelila med tamošnje ljudstvo.

— **Vajenske šole na Hrvaškem in v Slavoniji**. V šolskem letu 1911/12 je bilo na Hrvaškem in v Slavoniji vsega skupaj 49 vajenskih šol z 48 nižjimi in 49 višjimi oddelki. Nižji oddelki so imeli 61, višji pa 189 razredov. V vseh šolah je bilo koncem leta 7888 učencev, ki so se delili po narodnosti tako-le: 6666 Hrvatov in Srbov, 808 Nemcev, 200 Madjarov in 214 drugih narodnosti; po veri je bilo 5993 rimokatolikov, 1473 pravoslavni, 255 protestantov, 124 židov in 12 uniatov. Posamezne stroke so bile tako-le zastopane: trgovskih vajencev 1141, črevljarskih 754, krojaških in mizarov 670, ključničarskih 577, zidarov 522, brivskih 331, pekarskih 302, kovaških 301, opankarskih 240, tiskarskih 125, kolarskih 144, kleparskih 143, masinstov 128, plesarskih 117 itd. Med 420 učnimi osebami je bilo 250 ljudskošolskih učiteljev.

Raznoterosti.

Najmanj sto let boš živel, če se — kakor pravi japonski list »Džidži Šinpo« — držiš sledečih pravil: 1. Živi kar največ pod milim nebom. — 2. Hodi kmalu spat in vstajaj zgodaj! — 3. Spi najmanj šest ur in največ sedem in pol ure! — 4. Spi v temni sobi pri odprtih oknih! — 5. Pij malo čaja in kave; tobaka in alko-

hola se vzdrži popolnoma! — 6. Meso jej le enkrat na dan! — 7. Kopli se vsak dan zjutraj v topli vodi! — 8. Vrzi proč svilen obleko in nosi le sirovo blago! — 9. Vsak teden počivaj en dan in pusti tedaj tudi pisanje in čitanje! — 10. Izogibljaj se prevelikemu razburjenju in ne napenjaj preveč svojih duševnih sil! — 11. Če si brez žene, oženi se, in če si vdovec, oženi se iznova! — 12. Ne bivaj v preveč topli sobi! — Mi bi še dostavili: Ne bodi slovenski učitelj!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2304.

V šolskem okraju Kranj se s pričetkom šolskega leta 1913-14 v stalno nameščanje razpisujejo naslednja učna mesta:

1. nadučitelja in slučajno tudi drugega učitelja na v dvorazrednico razširjeni ljudski šoli v Podbrezjah;
2. eno učno mesto na sedaj trirazredni ljudski šoli v Predvoru;
3. učitelja in šolskega voditelja na novoustanovljeni enorazredni ljudski šoli v Trebiji, občina Oselica.

Redno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom vlagati pri podpisnem c. kr. okrajnem šolskem svetu do 5. julija 1913.

Prosilci, ki v kranjski šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so telesno popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju, dne 25. maja 1913.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsově

učiteljeve soproge, v Novém Hradku p. Met.

(dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cefira kanafasa, flanel, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobarvno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastonj in franko.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca aprila K 59.765.97.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošti njih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Slovensko Abecedo

za ženska ročna dela

(II. pomnožena izdaja) po 20 vin. komad priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani,

Krojaška ulica 8./II.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

priporoča

vsakovrstne tiskovine za knjigovodstvo

za biblioteke, meščanske, obrtne in trgovske šole.

V Ceniki zastonj in poštne prosto. V

Učiteljska tiskarna v Ljubljani,

IV

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8.

priporoča

različne poštne in železniške tiskovine

za šolsko uporabo urejene po najnovejših uradnih vzorcih.

Ceniki zastonj in poštne prosto.

IVAN VOVK,

C. KR. VADNIŠKI UČITELJ

GROZDANA BUDIN, POROČENA.

GORICA - 24. MAJA 1913. - DORNBERG.

Prvo splošno uradniško društvo avstro-ogrske monarhije

na Dunaju, I., Wipplingerstrasse št. 25.

je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življenje v monarhiji in izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.

Za izboljšanje gospodarstvenega stanja, za preskrbljenje prihodnosti navezano je posebno učiteljstvo na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru Uradniško društvo, pa tudi humanitetnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva kažejo učitelju, da mu je najboljša, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja teh ugodnosti pridružila so se

največja učiteljska društva

Avstro-ogrske Uradniškemu društvu.

Silno ugodni zavarovalni pogoji. Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka.

Garancijsko premoženje koncem l. 1912 84 milijonov kron

Stanje zavarovanj koncem l. 1912 222 milijonov kron

Izplačanih zavarovanj do konca l. 1912 121 milijonov kron

Pojasnila daje brezplačno in, ne da bi vprašalec prevzel kake obveznosti

Glavni zastop uradniškega društva

za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, Radetzkystraße 10.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani

ima v zalogi naslednje knjige:

1. A. Rapé: Mladini. I., II., III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več.
2. J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka. I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII. zvezek. Cena vsakemu teh osmih zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50 s pošto 16 h več.
3. Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. I., II., III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več.
4. Josip Ribičič: Vsem dobrim. Cena lično vezani knjigi K 1.50, s pošto 16 h več.
5. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za šolsko mladino. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov brez poštne je 20 h.
6. Emil Adamič: Slava cesarju Francu Jožefu I.! Spevoigra za šolsko mladino. Cena K 2.—.
7. Besedilo k E. Adamičevi spevoigri. Cena 5 h.
8. Dr. E. Bretl: Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe? Cena 20 h.

Ves izkupiček za te knjige je namenjen Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta.

Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učiteljstva!

Vse te knjige se naročajo in kupujejo v »Učiteljski tiskarni« in v vsaki knjigotržnici.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?